

Samenvatting

In dit onderzoek zijn 1056 burgers uit het panel van TNS NIPOBase gevraagd naar hun mening over de deelname van leken aan de strafrechtspraak in Nederland. De respondenten hebben meegedaan via de CASI-methode (Computer Assisted Self Interviewing), waarbij zij de vragenlijst online zelf konden invullen. De resultaten zijn herwogen naar de populatiecijfers van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

De belangrijkste conclusies zijn de volgende.

Gevraagd naar de mate van vertrouwen in het Nederlandse (straf)rechtssysteem in zijn geheel, en in rechters, politie, ambtenaren en de Tweede Kamer, genieten rechters het meeste vertrouwen. Een ruime meerderheid (67%) zegt tamelijk tot heel veel vertrouwen in rechters te hebben. De ambtenaren scoren het laagst: 37% heeft tamelijk tot heel veel vertrouwen in hen.

In reactie op een aantal stellingen over het huidige strafrechtssysteem is 87% van mening dat in Nederland te licht wordt gestraft; daarnaast is 75% van de bevolking van mening dat de mogelijkheden van rechters om te straffen beperkt worden door de wet. 57% vindt dat de rechters hun werk goed doen. De oorzaak van de onvrede met betrekking tot de strafrechtspraak lijkt dus meer voort te komen uit kritiek op de reactiewijzen van het strafrechtssysteem dan op (de kwaliteiten van) de strafrechters. Overigens zijn mensen met redelijk tot zeer veel kennis over de rechtspraak duidelijk positiever over het huidige rechtssysteem dan mensen met weinig tot geen kennis.

Op de vraag 'in hoeverre bent u in het algemeen voor of juist tegen deelname van burgers aan de strafrechtspraak in Nederland?' geeft 37% van de Nederlandse bevolking aan hier een voorstander van te zijn en 39% een tegenstander. Omdat bij deze laatste groep bovendien 20% *helemaal* tegen is, blijkt dat meer stemmen tegen burgerparticipatie zijn dan voor.

Gevraagd naar verschillende vormen van burgerparticipatie scoren open dagen, discussiebijeenkomsten met rechters, officieren van justitie en politiemensen en lekenpanels, waarin burgers een strafzaak bijwonen en een advies geven over de strafzaak en de eventuele straf, vrij hoog. Het overnemen van taken van de rechter bij eenvoudige zaken scoort laag.

De belangrijkste redenen om in het algemeen een voorstander te zijn van burgerparticipatie is dat burgers meer betrokken worden bij de strafrechtspraak, dat uitspraken begrijpelijker worden en dat rechters beter weten wat er speelt. De belangrijkste redenen die tegenstanders aangeven is dat de onafhankelijkheid van de rechtspraak in het geding kan komen en dat de rechtspraak het domein is van rechters en niet van burgers.

De belangrijkste redenen om in concrete zaken voorstander te zijn van burgerparticipatie is dat burgers zich meer betrokken zullen voelen en invloed uit kunnen oefenen op de schuldvraag. In empathie-opwekkende en juridisch minder complexe zaken, zoals diefstal en verkeersongevallen, is de animo voor burgerdeelname groter dan in fraudezaken of bij afrekeningen in het criminele circuit.

Gekeken naar mogelijke effecten van burgerparticipatie op de strafrechtspraak, blijkt dat twee effecten door een ruime meerderheid reëel worden geacht: volgens de Nederlandse bevolking zullen straffen begrijpelijker worden (77%) en zullen er hogere straffen worden uitgedeeld (66%).

Tenslotte is gevraagd naar de randvoorwaarden voor deelname aan burgerparticipatie. Gebleken is dat het merendeel van de voorgelegde randvoorwaarden ondersteund wordt door een meerderheid van de Nederlandse bevolking. Het sterkst wordt hierbij gehecht aan de volgende randvoorwaarden: burgers mogen *niet* meebeslissen over zaken van bekenden (familie en vrienden), men dient minimaal 18 jaar te zijn en men dient te allen tijde professionele begeleiding en bescherming te krijgen.